

Slovenski dom

Štev. 253

V Ljubljani, torek 5. novembra 1940

Leto V

Deveti dan vojne med Italijo in Grčijo

Angleži so zasedli otok Kreto - Italijanska poročila o napredovanju in letalskih napadih - Grški vdor na albansko ozemlje in obkoljevalni poskusi pri Florini - Angleške vojne ladje v Atenah

Nekje v Italiji, 4. nov. Stefani: Uradno vojno poročilo št. 150 pravi: Naše enote nadaljujejo akcijo v Epiru na drugi strani postojank v Kalibakiju. Naša letala sodelujejo pri kopenskih operacijah z intenzivnim bombardiranjem sovražnikovih postojank vzhodno od Korče. Naša letala so bombardirala Solun, Krf, pomorsko utrdbo Prno in gorsko pokrajino severovzhodno od Janine vzdolž železniške proge Janina-Kalibak. Eno izmed naših letal se ni vrnilo. V letalskem boju nad Solunom smo sestrelili vsega skupaj pet sovražnikovih letal.

London, 5. nov. o. Reuter: Uradno poročajo, da se je angleška vojska pod zaščito sredozemskih vojnih mornaric izkrcala na otoku Kreti. Uradno poročajo tudi, da je prišlo v Grčijo več angleških letal in večje število letalskih častnikov.

Angleži smatrajo otok Kreto za eno najvažnejših postojank v Sredozemlju. S to zasedbo, pravi angleška poročila, so dodekaneški otoki neposredno izpostavljeni angleškemu letalskim napadom. Angleži lahko preprečujejo vsak dovoz v Dodekanez. Ni pa samo ta del ogrožen od angleške vojske mornarice, temveč tudi dovoz iz Italije v Libijo, kjer je Grazianijsva armada. Zaradi zasedbe otoka Krete Angleži upajo, da se jim bo sedaj izpolnila njihova največja želja, to je, da pridejo v spopad z italijansko vojno mornarico.

Atene, 4. novembra. Atenška agencija: Po poročilu grškega vrhovnega poveljstva št. 8 se je oboroženim grškim oddelkom posrečilo na makedonski fronti 2. novembra prodirati čez albansko mejo. Na epirski fronti je topniški ogenj na obeh straneh. Na tej fronti so Grki odbili sovražnikov tankovski napad. Izjavili so se tudi vsi sovražnikovi napadi proti Florini. Sovražnikova letala so izvedla celo vrsto napadov na vsej fronti. Bombardirala so mnogo mest, posebno Solun, kjer je med civilnim prebivalstvom nekaj ljudi mrtvih in ranjenih. Pri napadu na Solun so bila zbita tri sovražnikova letala.

Rim, 5. novembra. DNB: Agencija Stefani poroča z albanske grškega bojišča: V vseh oddelkih italijanske čete dalje prodirajo. Fašistično letalstvo je nadaljevalo s svojim delovanjem nad sovražnimi črtami in je razdelilo sovražne postojanke. Sovražne baterije, jarki, zbiranje čet in vozila so bila zadeta od bomb raznih kalibrov. Številna letala so s strmoglaskimi poletii in s strojniškim ognjem ter z bombami obšipala čete in vozila v bližini raznih sovražnih bivališč.

Atene, 5. novembra. Reuter: Po poročilih, ki so včeraj dopoldne prišla z bojišča, se vidi, da grške čete nikjer niso zapustile nobene svoje postojanke in da je včeraj prišlo do letalskih bitk. Uspehi pa še niso znani. V severnih krajih, zlasti pa na planinah, sneži in bo zato napadalno premikanje zelo oteženo.

London, 5. nov. o. Reuter poroča iz Aten, da so včeraj grške čete vzdolž vse vojne črte z uspehom odbile vse italijanske napade. Kakor pravi grško uradno poročilo, so na nekaterih krajih celo prodrle italijanske bojne črte in vkorakale v Albanijo tudi iz Epira. Grki so zavzeli že drugo gorsko postojanko v bližini Korče, od koder bombardirajo italijanske postojanke v Korči. Zajetih je bilo dozdaj 1200 italijanskih vojakov.

Tudi včeraj so bili italijanski letalski napadi na Solun in druga mesta v Grčiji. Grška mobilizacija in dovažanje čet na bojišče poteka v popolnem redu, čeprav italijanska letala bombardirajo prevoze na bojišče. Grki so sestrelili tri italijanska letala, eno pa hudo poškodovali. Zdi se, da hočejo Grki z vdori v Albanijo obkoliti Korčo, ki je izhodišče italijanskih akcij in ji onemogočiti dovoz ojačenj.

Nemčija je pripravljena posredovati med Italijo in Grčijo

Ugibanja o skrivnostnem političnem lovu v češki Sumavi

Berlin, 5. nov. m. Diplomatski lov v češki Sumavi, katerega se udeležuje poleg nemškega zun. ministra tudi grof Ciano, je še vedno predmet splošne pozornosti vseh berlinskih krogov. Molčečnost uradnih nemških krogov o tem dogodku je še vedno tudi izredno velika. Nekateri skušajo temu lovu dati zasebni značaj. Včeraj so zatrjevali, da vse dotlej, dokler je ta dogodek v okviru zasebne odsotnosti zun. ministra von Ribbentropa iz Berlina, ni treba pričakovati nobenih podrobnejših pojasnil. Pojasnila bodo dana šele tedaj, ko se bo končno pokazalo, da je dogodek tudi političnega značaja.

V zvezi z razgovori na lovu v Sumavi poučeni krogi mislijo, da se bo teh razgovorov udeležil tudi podpredsednik francoske vlade Pierre Laval. Toda to ni zelo verjetno, ker še ni dosežen sporazum med Francijo in Italijo za dolo-

Grška in angleška letala so z uspehom bombardirala italijanske prevozne ladje.

Italijanska kolona 30.000 moč, ki skuša prodirati proti Florini, je zaradi grškega vdora v nevarnosti, da bo obkoljena. Hrano ji skušajo dovažati z letali. Neko italijansko letalo je pri takem poskusu vrglo 40 vreč živeža na grško ozemlje.

Atene, 5. nov. Reuter: v bližini Florine je prišlo do velikega boja med italijanskimi in grškimi četami. V uradnih krogih pravijo, da je prišlo do borbe na nož in z ročnimi granatami. Grki zatrjujejo, da so v tej borbi ujeli več sto Italijanov in da so prizadejali italijanskim četam hude izgube.

Atene, 5. nov. o. Včeraj je prišel v Atene en avstralski rušilec in en minonosce. Poročajo pa, da v Solunu do sedaj ni nobene angleške vojne ladje, niti angleških letal.

London, 5. nov. o. Iz Aten poročajo, da je blizu Krf-a bila huda bitka med zavezniškimi in italijanskimi vojnimi ladjami. Poročajo, da je bila ena italijanska vozna ladja hudo poškodovana. Podrobnosti o tej bitki do sedaj še ni.

Čitev skupne podlage, s katero bi lahko oba tabora prešla k reševanju vseh spornih vprašanj.

V koliko je pri grško-italijanskem sporu treba pričakovati nemškega posredovanja, je težko reči. Nemški uradni krogi so včeraj znova poudarjali, da v nemško-grških odnosih niso nastopile nobene spremembe. Ze takšno stanje v nemško-grških odnosih samo dovoljuje misliti, da bi Nemčija prevzela posredovanje za poravnave spora s spoznavanjem samo, če bi ta pobuda prišla od katere koli neposredno prizadete strani. Nadaljnje vzdrževanje rednih odnosov z Grčijo tukajšnji krogi tolmačijo kot očitno željo Nemčije, da si pusti odprta vrata za trenutek, ko se bodo pokazali pogoji za uspešno posredovanje, kakor je to bilo na Finskem.

Berlin, 5. nov. m. United Press poroča: Propagandno ministrstvo in ministrstvo za zunanje zadeve sporočata, da jima ni ničesar znanega o bivanju italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana v Nemčiji.

Napoli drugič bombardiran

Nekje v Italiji, 5. nov. o. Uradno poročilo italijanskega vrhovnega vojnega poveljstva pravi: V noči od nedelje na ponedeljek so sovražnikova letala skušala približati se Napoliju, toda naše protiletalsko topništvo jih je prisililo k umiku. Sovražnikova letala so vrgla nekaj bomb, a so vse priletele v morje. Tri osebe so ranjene, ena pa je mrtva.

London, 5. nov. o. Predsnočnim so angleška letala izvedla drugi napad na Napoli. Najprej so letala mesto osvetlila z raketami, nato pa so zmetala bombe na glavno železno postajo in križišča. Povzročila so več požarov. Bombardirali pa so tudi petrolejska skladišča v Poggioreale.

Ves italijanski tisk je včeraj slavil 22. letnico italijanske zmage v svetovni vojni. Kakor poroča agencija Stefani, poudarjajo vsi listi, da je italijanska politika ostala ista, kakor je bila v svetovni vojni in je vedno dosledna, čeprav je v sedanji vojni temeljito menjala zavezništve. V zadnji svetovni vojni je Italija s svojimi uspehi rešila Anglijo in Francijo poraza, a je bila za zmago osleparjena. Svetovna vojna, vojna v Abesiniji, vojna v Španiji in sedanja vojna so samo dogodki v eni revoluciji, ki gre za istim ciljem: za zmago Italije in Nemčije, to je za zmago evropskega sodelovanja proti neevropski državi Angliji.

50 milijonov Amerikancev si voli novega predsednika

Newyork, 5. novembra. o. Včerajšnji dan je bil dan zadnjih priprav za današnje predsedniške volitve. Zanimanje volilcev je zelo veliko in udeležba bo večja ko pri vseh dosedanjih volitvah. Menijo, da bo na volišče prišlo nad 50 milijonov volilcev. V posameznih državah so vse priprave končane. V državi Newyork bo 12.000 redarjev skrbelo za red. Volilni lokali so že pripravljeni in po vseh voliščih so ukrenili vse potrebno, da se preprečijo poskusi za ponarejanje izidov. Izid volitev v državi Newyork bo znan v sredo zjutraj med 5 in 6. uro po evropskem času dne 6. novembra. Končni izid volitev bo znan najpozneje opoldne dne 6. novembra.

Ni dvoma, da so današnje volitve najvažnejše v zgodovini Združenih držav. Naj bo iz-

voljen Roosevelt ali Wilkie, oba bosta imela isto nalogo: z vsemi silami in sredstvi pospešiti obrambo USA zaradi varnosti vse ameriške celine. Ker ta obramba zahteva časa, bo vsak predsednik moral pošiljati Angliji vso možno pomoč, da se Združene države med tem lahko pripravijo.

Snoči sta oba kandidata imela svoj začetni volilni govor. Roosevelt je ponovil glavne točke svojega programa in izrazil upanje, da bo ideja o demokratični svobodi zmagala tudi v Nemčiji in Italiji. Glavni smisel Wilkievega govora pa je bil: ohraniti Ameriki mir s čim večjimi obrambnimi pripravami.

Domnevajo, da bo Roosevelt izvoljen s precejšnjo večino.

Nova priznanja nevtralnosti izjavi jugoslovanske vlade

Bukarešta, 5. novembra. m. S posebnim zadovoljstvom so v Bukarešti sprejeli poročila posebnih dopisnikov romunskih listov iz Berlina, ki pravijo, da je v nemških vodilnih krogih strogo nevtralnost stališče Jugoslavije v najnovnejšem vojnem spopadu med Grčijo in Italijo naletelo na popolno priznanje. Na nemških odgovornih mestih poudarjajo velike zasluge Jugoslavije za ohranitev mira na Balkanu. Isto poudarjajo tudi nemški krogi v Bukarešti.

Budimpešta, 5. novembra. m. Madžarsko časopisje še vedno posveča veliko pozornost k oboroženemu spopadu med Grčijo in Italijo. V zvezi s temi dogodki, se madžarski politični krogi bavijo tudi s stališčem jugoslovanske vlade, ki ga je zavzela do razširite vojne na Balkanu. Isti krogi poudarjajo, da Madžarska z veseljem ugotavlja, da cilji jugoslovanske zunanje politike gredo čedalje bolj sporedno s cilji madžarske zunanje politike. Madžarska javnost se tega veseli, ker so cilji obeh držav isti: ohranitev mira. Sicer pa drugače tudi ne more biti, ker je Madžarska v novi Evropi za-

vzela svoje mesto. Odnosaji Jugoslavije do držav osi pa prav tako niso bili nikdar nejasni. Jugoslovanska vlada je ves čas, od kar traja vojna, izvajala politiko, ki je najbolje odgovarjala varnosti in blagostanju jugoslovanskega ljudstva.

Vreme je zavrlo letalsko vojno med Nemčijo in Anglijo

Obojna poročila govore le o posamičnih dnevni in nočnih napadih

Berlin, 4. nov. DNB: Nemško vrhovno poveljstvo poroča snoči: Podmornica, ki ji poveljuje kapitan Kretschmer je potopila angleški podmornici »Lavrentic« (1872 ton) in »Patroclus« (1314 ton). Potopila je tudi oboroženo trgovinsko ladjo Casandro (5376 ton). Kapitan Kretschmer je potopil doslej 217.918 ton sovražnikovega brodomlja in je drugi podmorniški poveljnik; ki je doslej potopil več kakor 200.000 ton.

Neugodno vreme ni branilo nemškim letalom, da ne bi nadaljevala svojih napadov na London in druge vojaške cilje na Angleškem in Škotskem. Napadi so se nadaljevali, čeprav v manjšem obsegu. Napadli smo neko tovarno postajo v severnem delu Londona in razdeljali poslopja in skladišča. Nemška letala so pri tej priložnosti prisilila s svojimi strojnimi več sovražnikovih protiletalskih baterij, da so umolkile. Uspešno smo napadli tudi več letališč. Tako je letališče v Strathshallu v plamenih, na letališču v Watishamu so pa porušeni hangarji in uničena le-

tala. Bombardirali smo vojaške objekte na Škotskem in letališča. Nedaleč od irske obale in ob vzhodni irski obali so letala napadla konvoje in posamezne ladje ter nevarno zadela neko trgovinsko ladjo za 19.000 ton. Pri Kinersdu smo zadeli neki rušilec, neki motorni obrežni čoln, neko trgovinsko ladjo in neko tovarno ladjo.

Angleška letala so izvedla posamične polete nad Nizozemsko in severno Nemčijo. Na Holandskem so porušila dve poslopji; dve osebi sta mrtvi, dve pa ranjeni. V Nemčiji so bombe priletele samo na tri kraje, niso pa napravile škode. Zbili smo tri angleška letala, dve nemški letali se pa nista vrnila.

London, 5. novembra. o. Reuter. Angleška letala so bombardirala v Kielu ladjedelnice in pa luko. Zmetala so večje število bomb večjega težine in povzročila dva velika požara, kljub temu, da so naletela na močen protiletalski ogenj. Druga letala so bombardirala letališča v zasedenem ozemlju. Včeraj podnevi je bilo zelo malo letal nad Anglijo.

Vesti 5. novembra

Italijanski poslanik v Grčiji je s posebnim vlakom odpotoval čez Jugoslavijo v Rim. Ker italijanska vlada ni dva dni dobila o poslaniku nobenih poročil, je angleški radio razglasil, da se poslanik noče vrniti v Rim, ker bi bil klican na odgovor, da je napadno poročal svoji vladi, da bo Grčija italijanski ultimatu sprejela.

Bolgarski tisk obračunava s pisanjem turških listov, ki Bolgariji resno svetujejo, naj se nikar ne vmeša v vojno med Grčijo in Italijo. Listi pravijo, da je sam bolgarski kralj odločno potrdil bolgarsko nevtralnost.

Bivši francoski zunanji minister Bonnet je dal na predvečer ameriških predsedniških volitev izjavo, v kateri pravi, da so Francijo poglani v vojno Angleži in pa nekateri ameriški diplomati, ki so obljubljali dejansko sodelovanje, čeprav so vedeli, da je ameriško ljudstvo proti vojni.

Poljski poslanik v Romuniji Raczyński je včeraj moral zapustiti Romunijo in je odpotoval v Turčijo. Za varstvo poljskih koristi v Romuniji bo odslej skrbelo chilsko poslanstvo, ne angleško, iz česar sklepajo, da bo tudi Anglija v kratkem pretrgala diplomatske stike z Romunijo.

Sovjetski vojni minister maršal Timošenko je te dni izdal prvi službeni pravilnik za rdečo armado in uvedel tudi podčastniške čine. Rdeča vojska podčastnikov, ki so za izobrazbo vajnikov bistvenega pomena, sploh ni imela. Vojni minister utemeljuje svoje ukrepe s tem, da je treba okrepiti disciplino in ugled višjih in nižjih poveljnikov... Špet en odgovor na vprašanje prijateljev Sovjetske Rusije, kaj bo ta storila v sedanji vojni z armado, ki ni doslej poznala niti pravilnika za vojaško službo in podčastnikov. Kako se znajo vojskovati komunistični politični komisarji, pa se je pokazalo pri slavnem pohodu na Finko.

Pogajanja med Sovjeti in Japonsko zadovoljivo napredujejo in je treba skoraj pričakovati podpis prijateljske in nenapadne pogodbe, poroča italijanska agencija Stefani. Nov odgovor na vprašanje, kaj bo v sedanji imperalistični vojni, kakor pravi sedanjemu spopadu levičarska propaganda, storila Sovjetska Rusija.

Sovjetska vlada je uradno odbila angleški protest zaradi sodelovanja Sovjetske Rusije v novi donavski komisiji. Anglija pravi, da ne bo priznavala sklepov te komisije, katero je sestavljala Nemčija. Sovjeti pa odgovarjajo, da je angleški protest neutemeljen in da je Nemčija s sestavo nove donavske komisije samo popravila krivico, ki jo je boljševikom storila versajska mirovna pogodba, ki je Rusijo odvrnila z Donave... Nov sovjetski odgovor na vprašanje, kaj bo v sedanji vojni storila Rusija (o kateri je na primer rdeče vneti »Slovenska narod« včeraj poročal, da je ugodila angleškemu protestu in se iz donavske komisije umaknila).

Angleško pomorsko poveljstvo je izdalo uradno poročilo o potopitvi dveh italijanskih podmornic na Sredozemskem morju. Poročilo pravi, da je bilo do zdaj potopljenih 25 italijanskih podmornic, to je četrtina vseh podmornic, ki jih je Italija imela ob začetku vojne.

Nemški propagandni minister dr. Goebbels je izjavil švedskim časnikašem, ki so obiskali Nemčijo, da je Nemčija v sedanji vojni samo opraskana, Anglija pa okrvavljena, kar so se lahko sami prepričali.

Voditelj nemškega delavstva dr. Ley je imel včeraj v električni tovarni AEB v Berlinu govor o zagotovitvi nemške bodočnosti nemškemu delavstvu. Nove uredbe, ki jih pripravljajo narodni socialisti, bodo do temelja spremenile sedanje meze, zdravstveno in starostno skrbstvo.

Japonska vlada je izdelala desetletni načrt za ureditev ogromnega gospodarskega bloka, kateremu naj bi pripadale Japonska, Mandžurija in Kitajska. Namen načrta je organizirati kmetijsko in industrijsko proizvodnjo tako, da si bodo te države same zadostovale. Kitajci bodo dali po tem načrtu zemljo za japonske naselbine in ceneno delovno silo za rudnike ter industrijo.

Angleško pomorsko poveljstvo sporoča, da sta bili potopljeni trgovski križarki »Patroclus« in »Lavrentic«.

Število mešanih zakonov med Judi in Bolgari je pretekli teden zrastle na 500. V prejšnjih tednih je bilo takih zakonov po 30 na teden. Zdjaj pa pripravljata bolgarska vlada zakon o obrambi naroda, po katerem bodo Judje izgubili vse pravice, zaradi česar hite z mešanimi zakoni.

Francoski poslanik v Združenih državah je izročil predsedniku Rooseveltu odgovor maršala Petaina na Rooseveltovo pismeno vprašanje o vsebini mirovnih pogajanj med Francijo in Nemčijo. V odgovoru maršal Petain izjavlja, da zaradi teh pogajanj ne bo prišlo do nobene posestne spremembe v ameriškem območju in da zasedba francoskega ozemlja na ameriški celini torej ni potrebna.

Grško prebivalstvo na Cipru je zbralo velike množice zlata in dragocenosti za potrebe grške armade, poroča londonski radio.

V italijanskih uradnih krogih izjavljajo, da italijansko letalstvo ne bo bombardiralo Aten, dokler bodo Grki priznališali Rimu. Torej je italijanska vlada ustregla grškemu ministrskemu predsedniku Metaxasu, ki je sporočil, da so Atene zaradi zgodovinskih spomenikov, svetih vsemu omikanemu človeštvu, nevojaško mesto, in da bodo Grki bombardirali Rim, če Italijani ne bodo priznali Atenam.

Poškodovanih je bilo nekaj hiš, nad Londonom pa ni bilo nobenega bombnika. Tudi smrtnih žrtev ni mnogo. Napad na London in druga mesta pa je bil močnejši ponoči. Podrobnosti o teh napadih še niso znane. Nocojšnji napad angleških letal je bil izvršen le na pomorska oporišča in letališča v zasedenem ozemlju.

KINO MATICA
Telefon 22 41
Predstave ob 16, 19 in 21
Na pozabite na ogled gran-
dioznega zgodovinskega filma

SUEZ

Mojstrovina velikega formata — najboljši igralci: ameriški
lepotec št. 1 Tyrone Power, temperamentna in sarmantna Loretta
Young, teško pričakovana Annabella. — Gradnja svetovnoznana.
sueškega prekopa, krasni prizori slane ljubne, junske po-
žrtvovalnosti mladega genijala, diplomata, ljubzenske in polit.
apletke, pusaški viharji, razbitine, opustošenja. Vseživljenjsko !!
Delo, ki ga je filmska umetnica proučevala kot eno najboljših !!

Uradno priznanje narodnemu delu Mohorjeve Družbe

Naša največja kulturna ustanova, Družba sv. Mohorja, ki je pred kratkim skromno in notranje proslavila osemdesetletnico svojega plodnega in blagoslovljenega dela med slovenskim narodom, je sprejela danes od najvišjega zastopnika naše oblasti v banovini, iz rok g. bana dr. Marka Natlačenca, visoko odlikovanje za najvišjega mesta — red sv. Save I. stopnje — kot viden izraz zahvale in priznanja za vzvišeno delo med našim ljudstvom. V prostorih Mohorjeve družbe so se zbrali ob pol 4 popoldne visoki cerkveni, civilni in vojaški dostojanstveniki, da dajo s svojo prisotnostjo intimni proslavi pomemben izraz. Slovensnosti so se udeležili belgrajski nadškof dr. Ujčič, pokrovitelj Družbe lavantinski škof dr. Tomažič, opat Peter Jurak, celjski župan dr. Voršič, senator Mihelič, okrajni glavar dr. Zobeč, polkovnik Tomašević in Caska, predsednik upravnega sodišča dr. Likar, univ. prof. dr. Ehrlich, prof. Cestnik, predstojnik policije Uršič, podžupan Stermecki in mestni svetnik Lukman, predstojniki uradov, zastopnik uredništva »Slovenca« dr. Tine Debeljak itd. ter celoten odbor Družbe s predsednikom prelatom dr. Cukalom, univ. prof. dr. Stele, dr. Pogačnik, Finžgar, prof. dr. Aleksič, dravogrski prošt dr. Munda ter ravnatelj dr. Kotnik. Seji so prisostvovali tudi vsi uslužbeni Mohorjeve tiskarne in knjigarne. Po pozdravi odličnikov in otvoritvi slavnostne seje po predsedniku dr. Cukali je spregovoril ban in izročil v roke predsednika visoko odlikovanje — red sv. Save I. stopnje.

V svojem nagovoru je ban dr. Natlačen med drugim dejal: »Narod, ki ne časti svojih slavnih mož, ni vreden, da se mu rode.« Tako je napisal naš veliki Slomšek. Še bolj kot za poedinega zaslužnega moža velja ta misel za Slomškovo znamenito ustanovo — Družbo sv. Mohorja.

S svojim vzvišenim namenom in z lepim slovesom svojih lastnikov si je Mohorjeva družba hitro utrla pot med slovensko ljudstvo. V nobenem mestu in v nobeni vasi na Slovenskem ni neznanca. Vsi verni Slovenci črpajo iz Mohorjevih knjig potrdilo in poglavitno svojega krščanstva. S knjigami, ki so v večjem številu razširjene po vsem slovenskem svetu in zaradi nizke cene vsakomur dostopne, je bila zadnjih osemdeset let in je tudi danes Družba sv. Mohorja najuspešnejša učiteljica in duhovna oblikovalka slovenskega naroda doma in v diaspori.

Ob letošnjem Družbinem slavu, ko stopa že v deveto desetletje, mi je posebna ljuba naloga, da moram tudi v imenu državne oblasti izreči Družbi priznanje za veliko in neprecenljivo kulturno delo. Kot viden znak priznanja in zahvale so kraljevi namestniki na predlog ministra prosvete blagovolili s kraljevim ukazom z dne 1. avgusta 1940 odlikovati Družbo sv. Mohorja z redom sv. Save I. stopnje.

Ko izročam to visoko odlikovanje Družbi sv. Mohorja v vaše roke, to je v roke njenega sedanjega predsednika, izrekam najlepše čestitke ter izražam priskočno željo, naj Družba sv. Mohorja tudi vse prihodnje čase z največjimi uspehi dela za napredek slovenskega naroda, da bo izobražen, zaveden, pravno zdrav in svoboden, zvesto vdan Bogu in svojemu kralju, trdno stal kot močan stebber naše ljubljene jugoslovanske države.

Nato so še govorili mariborski škof dr. Tomažič o vzvišenem poslanstvu Družbe in Jože Jurač, ki je imel na zbrane odličnike pomemben nagovor o priskrbi zvezah med tiskarno in delavstvom.

Zvečer je bil v hotelu »Evropac« banket, katerega so se udeležili odličniki in tudi vsi uslužbeni Mohorjeve tiskarne in knjigarne.

Ljubljana od včeraj do danes

Ljubljana, 5. novembra.

Ponedeljek je bil zelo vetroven in oblačen. Popoldne tja proti večeru so se na severni strani zgoščevali črni oblaki. Mnogi so se bali, da bo nastala huda nevihta. Oblaki so se čez noč razpili in jutro je napovedovalo, da bo nastala velika sprememba vremena. Jasni se. Posijalo je sonce. Ze davi je bilo izredno toplo v primeri z novembrsko temperaturo. Toplomer je zaznamoval +10 stopinj C. Lep je bil pogled na kamniške gorske velikane.

Kronika zaznazuje več tatvin, sicer pa ni bilo hujših nesreč in nezdod.

Ukradena kolesa - žepne tatvine

V dveh dneh je bilo policiji prijavljenih več tatvin, tako je bilo ukradenih osem različnih motornih koles v vrednosti 7000 din.

Zeparji so imeli na praznik 1. novembra mnogo dela. Zbirali so se posebno na pokopališču popoldne, ko je vladala povsod največja gneča. Heleni Kuljevi je bila na pokopališču pri Sv. Križu ukradena mala žepna denarnica, v kateri je bilo do 2000 din gotovine. Radimiru Racetu je bila v vestibulu glavnega kolodvora ukradena črna usnjata denarnica z 80 din gotovine. V vozni cestni železnice je bila Borisu Šodniku ukradena denarnica s 500 din gotovine.

Natakarici Katici Fištrovi v kavarni »Central« je nekdo odnesel ženski plašč, vreden 800 din. Z groba Maksa Drobna na pokopališču pri Sv. Križu je neznan lopov odnesel belo marmornato ploščo, vredno 200 din. In kajmak 5 kg kajmaka, pa mu ga je tat odnesel. Jovanovič je oškodovan za 300 din.

Zvita tatvica - beračica

Angela B. je znana beračica in tatvica. Stara je nad 50 let. Navadno hodi okrog po mestu. Obiskuje dobre ljudi in jih prosi za podporo. Joka in stoka tako, da se je ljudje usmili in ji dajo dinarje. Ko nabere primerno vsoto, jo zavije v žganjarni ali v vinočih in si privoščijo grenko pižžo. Včeraj okoli 8 je prišla k nekemu čevljar-skemu mojstru. Stopila je v kuhinjo. Ko je videla denarnico na kredenci, jo je hitro pobasala in izginila. Mojster Frane je tatvino čez nekaj minut opazil. Stekel je do stražnika in mu javil, da je bil ukraden za 199 din gotovine. Opisal je beračico Angelo, ki jo je osumil te tatvine. Čez dve uri je že stražnik izsledil beračico. Pri njej so našli še 62 din denarja. Angela je stražniku povedala, kako je ukradeni denar plodonosno naložila. Na starini si je najprej kupila ženski plašč za 100 din. Potomila je: »Skušnjava me je pograbila. Mraz je. Zima se bliža. Zakaj si ne bi kupila plašček?« Kupila si

je tudi naglavno ruto. Nato pa je čedno oblečena krenila v neki vinočoti, kjer je zapravila na žganju 23 din. Angelo so zaprli.

Velik vlom pri Teokaroviču v Wolfvi ulici

Se ni minilo dobrih 14 dni, ko so neznani vlomilci navratili blagajno Stavne družbe in odnesli do 60.000 din gotovine in ko še niso ti svedrovi pod ključem, še je drzna vlomilska tolpa poskušala svojo srečo. Sedaj se je spravila na manufakturno blago. V temni noči od nedelje na ponedeljek so se vlomilci splazili zadaj v manufakturno trgovino Teokarovič v Wolfvi ulici. Odnesli so za 20.000 dinarjev finega blaga. Zjutraj je bila policija takoj obveščena o vladu. Detektivki so natančno preiskali vse okolje in dognali v podrobnostih, na kakšen način so tatovi poslovali. Najbrž so nameravali odnesti večje bale blaga, pa jih je moglo preprečiti kakšna sum. Daktiloskop je posnel nekatere od-tise, ki so jih vlomilci pustili na mestu. Vse kaže, da že več mesecev od poletja naprej deluje v Ljubljani in tudi na deželi posebno izvežbana vlomilska družba, ki krade zlatino, denar in razno blago. Trdka je bila zavarovana proti vladu in je škoda krita z zavarovalnico.

Tatvoj plačani karambol

Če bi hoteli časopisi vse poročati, kar se zgodi v Ljubljani čez noč, bi lahko napolnili vse strani s samimi »senzacionalnimi« zlasti karamboli bi zavzeli najmanj polovico vsega prostora. Mnogo je pri pregledih trženjih kriva nepredvidnost, veliko krivde nosijo zlasti slabe ceste, nekaj pa tudi čudne razmere naše dobe, ko mnogi žive iz dneva v dan, brez čute odgovornosti, ne da bi se zavredli, da mirni živci vladajo svet, a živčni slabši nemilo podlegajo močnejšim.

Včeraj zvečer je na koncu Dolenjske ceste vozil osebni avto, last zagrebškega industrija W., v mesto. Nasproti iz mesta pa je pripeljal drugi avto trgovskega potnika K., ki pa je prav za prav last neke mariborske tekstilne tovarne. Zagrebčan se je hotel v zadnjem trenutku šele ogniti nasproti prihajajočemu manjšemu avtomobilu, zato je hitro okrenil na desno. Ta nenadni obrat je na mastni in mokri cesti zanesel vozilo preveč na desno. Voznik je v zadnjem trenutku skušal zaiti spet v levo stran, sicer bi mu vozilo zdrknilo v desni cestni jarek. Pri obratu v levo se je nekako znašel sredi ceste, medtem je bil pa že avtomobil trgovskega potnika K. tik pred njim. K. je videl to plesnajočo zagrebško limuzino, zato je znatno omilil prvotno hitrost, ki je znašala po zadnjem obeh najmanj 60 km na uro pri obeh vozilih. Sledil je oglušujoč tresk pločevine, stekla in železa. Po nekaj minutnem miru sta zlezla oba šoferja iz vozil. Rezultat nesreče je: poškodbe na glavah

Snoči je prispel v Ljubljano novi divizionar

Ljubljana, 5. novembra.

Ze mnogo pred deseto uro zvečer so se snoči zbrali na Glavnem kolodvoru višji častniki z območja dravske divizijske oblasti, da bi pričakali novega divizionarja, brigadnega generala Ljubomira Stefanoviča. Na peronu je svojega naslednika sprejel njegov brat, dose-danji splošno priljubljeni komandant dravske divizije, divizijski general Dragoslav Stefanovič, ki je bil pozvan za pomočnika povelj-niku IV. armadne oblasti. Z njim so bili po-moščnik komandanta divizije, brigadni general Milan Mašič, komandant topništva dravske divizije brigadni general Ferdo Janež, ban dr. M. Natlačen ter številni drugi vojaški in civilni odličniki.

General Ljubomir Stefanovič, novi povelj-nik dravske divizijske oblasti, Slovenijo že do-bro pozna. Bil je že večkrat pri nas, med drug-im tudi ob znanih velikih jesenskih manevrih pri Kolpi leta 1937. Takrat je bil načelnik ge-neralnega štaba južne armade. Slovi kot iz-boren vojaški taktik ter tudi kot odličan po-znavalec vojne teorije.

Ko se poslavljamo od doseadanega koman-danta dravske divizijske oblasti ter mu želimo na novem službenem mestu najlepših uspehov, pozdravljamo novega komandanta, kateremu želimo pri nas čim plodnosnejšega in uspeš-nejšega delovanja!

Gorenjski strah - prijet

Komenda, 5. novembra.

Gotovo je bralcem našega lista še v spominu poročilo, da je ušel iz mariborske kaznilnice zlo-glasni vlomilec Zupanc Stanko, doma iz Zaloga pri Komendi, s svojim tovarišem. Potikal se je v okoli-ci Zaloga in ga kljub vestnemu iskanju orožniš-tva niso mogli najti. Kakor so na splošno domne-vali, je bil tudi sam udeležen pri tatvini v Lahovičah, kjer se je spretno izmuznil tamošnjemu g. župniku, pustil pa mu je svoj samokres in pa ukradeno kolo, ki ga je izmaknil v Ljubljani ne-kemu poštnemu uslužbencu. Tudi tatvine v Mostah pri Komendi so dolžili njega, ker mu je doma vse znano. Za nekaj dni ga ni bilo nič več na spregled, kar je prej večkrat storil, pa je vedno ušel zasledovalcem.

V nedeljo, dne 3. novembra pa je prišel okrog 7 zvečer v gostilno Bolka Franca v Zalogo že malo vinjen. Naročil je žganje, »ta zelenega«, in ga spil okoli tri četrtilitra. Ko so ga vaščani, ki so bili v gostilni, spoznali, se je eden njih od-stranil od družbe in šel obvestiti orožnike v Cerklje. Med tem časom pa so ga drugi zdrževali v raznim izgovori. Kupovali so tudi njegov samo-kres in ga pri tem toliko zdržali, da se je po-javila orožniška patrula. Ker je precej spil, po-sebno ker so mu nazdravljali in ga bodrili, je za-radi prevelike vinjenosti za mizo zaspal. Orožniki so ga dobili, ko je že sladko spal. Hitro so ga zvezali, tako da se ni mogel uspešno braniti.

Ko je videl, da je ves trud zaman in da je prišel v roke pravici, se je jezen ozrl na pince v gostilni in z mrkim izrazom na obrazu v spre-mstvu orožnikov odšel.

S tem dejanjem se je vsa gorenjska okolica, kakor tudi ljubljanska, zopet znebila nevarnega umozivca, ki je bil vsem strah, ker pri svojih pod-vigih ni poznal nobene ovire. Če ni šlo drugače, je pa »pela« »svinjska noga«.

Iz Zagreba in Beograda

Školijska konferenca se bo jutrišnje sredo za-čela v Zagrebu. Predsedoval ji bo zagrebški nad-škof dr. Alojzij Stepinac. Nekaj udeležencev od drugega je že včeraj prispelo v Zagreb, še več pa danes. Vse kaže, da bo udeležba polnoštevila. Škofje bodo razpravljali o aktualnih cerkvenih vprašanjih, ki so se pojavila po zadnji takšni školijski konferenci, govora pa bo na jutrišnji konferenci tudi o vprašanju izvajanja sklepov, ki so bili spre-jeti na prejšnji konferenci.

Glavni ravnatelj madžarske rečne plovbe dr. Scholtz je prispel včeraj dopoldne v Beograd. Tu bo ostal nekaj dni in bo stopil v stik z vsemi pri-stojnimi osebnostmi. Napovedujejo v zvezi s tem tudi, da bo po svojem bivanju v prestolnici odpo-toval v družbi dr. Kulenoviča v Bosno na lov. Še včeraj je imel razgovor s prometnim ministrom inž. Bešličem ter z ministrom za gozdove in rud-nike dr. Džalerjem Kulenovičem.

obeh, razbita kolena, strgane obleke in najbrž notranje poškodbe, posebno trgovskega potnika K., ki je pozneje omedleval. Še hujske pa je poškodova-no vozilo Ljubljantčana, dočim je zagrebška je-klena limuzina odnesla iz tega dvoboja le manjše udrutine in razbite žaromete. Zanimivo je pa vprašanje škode: Zagrebčan je ponujal takoj, ker se je zavedal krivde, 5000 din odškodnine, a Ljubljantčan je zahteval 10.000 din, sporazumela sta se pa nato za 8000 din, katere mu je Zagrebčan tudi takoj plačal na roko! Zagrebčan je sam na-daljeval pot, a vozilo Ljubljantčana so odpeljali — konji!

Spominski večer Ivana Cankarja v Frančiškanski dvorani

Član ljubljanske Drame, g. Tiran Jože, je več-raj recitiral Cankarjeva dela v frančiškanski dvo-rani. Zavedamo se resnice, da je izvajanje del velikega pisatelja predstavljalo vedno težkoče in zapreke tudi za rutinirane recitatorje. Prav tako smo bili radovedni, kako bo nelahko nalogo iz-vršil mladi Tiran, ki je znan obiskovalcem gleda-lišča kot ustvarjalec lepih odskih likov. Priznati moramo, da nas je presenetil s svojo izvrstno reci-tacijo. G. Tiran je zajeel Cankarjeva dela z vso silo in ognjem, zato je tudi uspel. Odlomke iz »Erolike« nam je podal nežno in rahlo, s subtil-nim izvajanjem nam je dal okusiti neminljivo lepoto del slovenskega genija. »Desetico« in »Skodelico kave«, ki vsebujeta vedno lepe odstavke o brezmejni ljubezni do matere, je izvajal otroško preprosto. V »Koncu«, ki pomeni veličastno sklepno simfonijo »Podob iz sanj« pa je bil Tiran zlasti odličan.

Poskrbeli so tudi za glasbeni del večera, ki je vseboval nekaj skladb naših slovenskih skla-dateljev: Premrla, Osterca, Pogačarja in Zajca. Gdč. Tiranova je ponovno dokazala svoj pevski talent. Na klavirju jo je spremljal g. Marolt. S tem, da sta se glasba in slovenska beseda ujela v razpoloženju in nastroju, je večer pridobil na pri-srčnosti.

Uvodno besedo je imel g. Barbarič, stud. phil., ki je orisal Cankarjeve idejne poteze.

Odhajali smo iz dvorane z zavestjo, da je ta večer pomenil lep kulturni dogodek, ki bi zaslužil malo večjo pozornost javnosti.

Nocoj bo v Unionu koncert belgrajske filharmonije

Za nocojšnji koncert belgrajske filharmonije vlada v Ljubljani zanimanje, kakor ga ni bilo do-slej menda še za noben koncert. Ze pred nekaj dnevi so bile vse vstopnice razprodane in mnogi, ki so se obotavljali ter si mislili, da jih bodo lahko dobili še tik pred začetkom koncerta, so ostali praznih rok.

Zanimanje pa je tudi upravičeno. Koncert bo priredil odlični glasbeni korpus, ki ga bo vodil evropsko znani dirigent, stari znanec slovenskega koncertnega občinstva, Lovro Matačić. Spored je izbran: Belgrajčani bodo igrali Hrističevo »Vsta-jenje«, Lisztovo »Les preludes«, Beethovno »Eroico« ter novo izvirno slovensko simfonio »Pesem planin«, kompozicijo našega najodlič-nejšega in doslej pri nas edino resnično pomemb-nega simfonista Blaža Arniča. »Pesem planin« bo pod vodstvom Lovra Matačiča nocoj doživela svojo krstno izvedbo.

Pri tej priliki moramo z vso pohvalo omeniti dejstvo, da je prav Lovro Matačić poskrbel za to, da je Blaž Arnič prišel med nami do reputacije, ki jo zasluži. Ta naš mladi umetnik, ki je rojak iz Luč, je bil deležen pri svojem delu in ustvarjanju prav med nami nešteti ovir in tudi dandanašnji mu neki ljudje še skušajo skrivaj metati polena pod noge, čeprav si tega zdaj, ko je Blaž Arnič postal priznana ime, ne upajo delati več tako javno in vidno. Drugi pa so se s spremembo položaja ne-kako pomirili in se vdali vanjo. Zdaj bi radi na vse načine prikrili, kaj vse so svoj čas počeli, da bi pogumno začenjajočemu mlademu glasbeniku čim huje zagrenili delo. Toda take reči se ne po-zabljajo kar tako. Metode so preveč znane — in čas tudi vsega ne more zabrisati s pozabom. Opo-zarjamo na to, ker so prakse te vrste in rovarje-nja pri nas na dnevnem redu.

Koncert belgrajske filharmonije predstavlja hkrati nekakšen oficijelni uvod v letošnjo koncertno sezono ter bo tudi družabni dogodek prvega reda.

Iz vranskega kota

Velik požar je včeraj, v ponedeljek zjutraj vpepelil gospodarsko poslopje in dva kozolca po-sestnika Ivanu Kumerju iz Kaple, občina Sv. Ju-rij ob Taboru. Goreti je začelo ob 4 zjutraj na marofu, kjer je bilo mnogo sena in slame. Za-radi hudega vetra, ki je to noč divjal v Savinjski dolini, je bilo naenkrat vse v plamenu. Dva hlapca, ki sta spala v hlevu, sta se komaj rešila. Na pomoč so takoj prihiteli gasilci iz Ojstrške vasi in iz Kaple ter začeli reševati živino in druge reči. Pri reševanju se je najbolj odlikoval Kroat Jože iz Cepelj, ki je kljub smrtni nevar-nosti planil v goreči hlev ter rešil vsa živino. Sreča v nesreči je bila, da je silen veter pihal proč od stanovanjske hiše, ki je tako ostala ne-poškodovana. Tudi to je bila sreča, da stojijo vsi objekti na samem. Če bi bilo to sredi vasi, bi ob tako silno vetrovno vremenu brez dvoma pogorela vsa vas. Kako silen je bil vihar, kaže značilno to, da je kar trgal ogromne plamene in jih zanašal daleč ven na polje, da so se po njih-vah zaradi tega vrgale v piramide postavljene hmeljveke in so morali gasilci celo po njivah ga-siti. Posestniku Kumerju je ogenj uničil ves pri-delek hmelja, ki je znašal 35 centov, veliko go-spodarskih strojev in orodja. Škoda znaša okrog 300.000 din in je krita z zavarovalnico. Kako je nastal požar, ni znano.

Meteorološki balon je našel nekdo v gozdu blizu vasi Cepelje pri Vranskem preteklo nedeljo. Priletel je najbrž iz Nemčije. Ko je zanj zvedela orožniška postaja, ga je zaplenila z vsemi najde-rnimi instrumenti.

Van Vyke Mason

Pajk z Zlate ceste

Sedel je v enega od naslonjačev in zrl pred se. Morebiti se Dora Dabrey ne bo več upirala in bo popustljivejša kot prej. Ko je zaslišal njene lahke korake, je takoj vstal. Dora Dabrey se je ustavila pred njim. Kokočna in omamljiva kot prvi trenutek, ko jo je videl. Pomislil je, da zares ni bilo čudno, če je John Bunton... »Ste me Vi klicali?« ga je koketno vprašala. Spet se je bila popolnoma iz-premenila. Govorila je z izbranimi besedami in s knjižnim angleškim povdankom. V njenih očeh je bil izraz ljubečnosti. Njen smeh je kazal pomirjenje in željo po pri-jateljstvu in sporazumu.

»Da, gđ. Dabrey, jaz sem Vas pokli-cal,« ji je ljubezljivo odgovoril kapetan. »Prosim Vas, sedite! Govoriti moram z Vami, da razjasnim neke stvari.«

»Prosim, g. inšpektor, če vam lahko v tej grozni stvari kaj pomagam, bom to z veseljem storila. Verjemite mi, da je to moja iskrena želja.«

»Toliko bolj, gospodična, ker z vami sploh nočem imeti nobenega prepira,« je

skoraj šaljivo odgovoril Catleen.

On jo je pogledal in njena lepota je manj napravila zopet dober vtis. Nedvo-mno, da je bila zapeljiva ženska. Njeni svetloplavi lasje so se svetili izpod bele bolničarske kape. Catleen je videl v nje-nih očeh neko prošnjo in rotnje, ki je prihajalo iz erca.

»Od kdaj je g. Bunton živel v tej hi-ši?« se je glasilo njegovo prvo vprašanje. »Približno osem mesecev,« je ona ta-kaj odgovorila. »To hišo je dal napraviti po svojem lastnem načrtu. Jaz sem prišla dva meseca pozneje, ko je bila hiša zgra-jena.«

Catleen je spoznal, da je ona priprav-ljena povedati vse, kar bo hotel od nje izvedeti. Pogledal je na njene skrbno ne-govane roke, na katerih se je videlo, da so navajene na razkošje.

»Kdo Vas je priporočil Buntonu?«

»Povedala sem vam že, da me je pri-poročil dr. Lose.«

»Ali ste pred tem delali pri dr. Lo-seju?«

»Da,« je odgovorila zelo tiho.

To vprašanje jo je malo vznemirilo, čeprav ga je očitno že pričakovala. Zardela je.

»Koliko časa ste bili pri dr. Loseju?«

»Je vprašal Catleen, kakor da ni zapazil njene vznemirjenosti.«

»Približno tri leta.«

»Kakšen je bil Vaš odnos do dr. Lo-seja?«

Njen glas je naenkrat postal hladen in njeno vedenje se je popolnoma izpreme-nilo.

»Dr. Lose je bil napram meni vedno vljuden.«

»Ali je bila to vedno samo vljud-nost?« je vprašal dalje policist.

»Kako to mislite?«

»Naj govorim bolj odkrito, mislim, če so bili njegovi odnosi do Vas vedno od-noši zdravnika napram svojemu uslužbeniku?«

Ona je vstala. Obraz ji je bil rdeč, oči pa so jo gorele od jeze.

»Nisem prišla sem zato, da me žalite. Verjemite mi, da sem vam v resnici ho-tela pomagati.«

»Prosim Vas, sedite zopet mirno na svoj sedež!« ji je rekel in jo prejel za roko.

Njegov glas ni bil strog. Ona je okle-vala. Njene ustnice so drhtele in njene oči so bile take kot da se je nanje spu-stila neka tancica.

»Sedite vendar na svoje mesto!« ji je zapovedal Catleen osorno in energično.

»Bodite cemeriti in nikar se toliko ne

upirajte! Povejte mi resnico, ker vam bo to morebiti še koristilo! Ali ste bili pri-leteljica dr. Loseja že prej, preden Vas je poslal k Buntonu.«

Dora Dabrey je drhtela po vsem te-le-su. V njej se je očitno odigravala težka duševna borba. Čez nekaj časa se je priklonila.

»Da, bila sem,« je kriknila od jeze.

Tedaj je bil podobem še človeku, sedaj pa, ko je postal slaven in veliki dr. Ge-orge Lose, je nekdo čudo brez srca in jaz ga mrzim. Da, mrzim ga iz dna duše!

»Ali se pretiravate malo?«

Njene oči so se zaskrile.

»Ne, ne,« je zatrdila. »Ljubila sem ga, verjemite mi, iskreno ljubila. On pa mi ni ničesar obljubil, hočem biti pošte-na. Ko pa je bilo z menoj v kraju, je po-stal zopet. Ne vem, močječe se je bal, da bi najini odnosi škodovali njegovi ejajni praksi. Njegova praksa, da mu je bila edina skrb. Ali sem jaz kaj trpela in ali je bil moj ponos razjašen, za to ni imel prav nič časa, da bi se pobrigal.«

Dora Dabrey je bila iskreno vzne-mirjena. V tem stanju je bila zelo lepa. Zopet je sedla na svoje mesto, prekri-žala svoje lepe noge in gledala ogenj v kamini. Njene zadnje besede so bile izre-čene njej sami, ne pa policijekemu častni-ku, ki jo je pazljivo poslušal.

»George je norec, velik norec in ne-vednež!« je rekla sedaj mirneje. »Tako slavnemu zdravniku bi se spodobilo, da bi vedel, kaj se odigrava v človeških du-

šah. Mislim, da je bil prepričan, da mi je napravil veliko uslugo, ko me je dode-lil Rogerju Buntonu.«

»Jaz mislim, da je bil Roger Bunton galanten in darežljiv človek,« je rekel Catleen.

Ona je priklimala z glavo.

»Da kapetan, imate prav! Tudi dru-gače ni bil slab. Toda enega mu ne bom nikdar odpustila...«

»Kaj je to?«

Izvalno ga je pogledala.

»Jaz Rogerja Buntona nikdar nisem prosila, naj me vzame za ženo, ali on se je zaklel, da se bo oženil v menoj po svoji lastni volji. Rekel mi je, da bom postala njegova žena, če bom nekaj let skrbela za njega in ščitila njegovo živ-ljenje. Za ostali del pa mi bo zapustil veliko vsoto, od katere bom lahko brez-skrbno živela.«

Ko je nadaljevala svoje pripovedo-vanje, se je v njenem glasu moglo raz-brati velika mrznja.

»Toda on se je prevaril, on me je cele-pil kot največji nevednež... čeprav sem se nadejala, da bom vendar enkrat lahko začela drugačno življenje...«

»To razočaranje Vas je najbrže zelo ranilo,« je prijavil Catleen.

Po kratkem presledku je zastavil zo-pet novo vprašanje.

»Ali veste kaj o njegovih poslovnih zvezah?«

»O poslovanju? Nič, g. inšpektor. O tem se ni nikdar z menoj razgov

Od tu in tam

250 let poteče letos, odkar je bila izvedena ona zvelika selitev: Srbov z juga v Vojvodino. Srbi so se tedaj preselili v nove rodovitne kraje pod vodstvom patriarha Černojeviča. V Novem Sadu in po drugih vojvodinskih mestih se zdaj pripravljajo, kako bi 250 letnico velike srbske selitve čim dostojneje proslavili. Slovesnosti naj bi imele značaj velikih narodnih manifestacij, pri katerih naj bi sodelovalo, če ne drugače, vsaj v duhu vse vojvodinsko prebivalstvo. Srbski listi pišejo, da bodo te slovesnosti sredi decembra.

Novo, v gospodarskem oziru zelo pomembno progo, bo kmalu dobila Jugoslavija. To je tako imenovana uska proga, ki bo speljana med Bihačem in Kninom. Tudi v tujskoprometnem oziru bo to zelo pomembna proga, saj bo na primer Belgradčanom, ki se bodo odpravljali v Split, prihranila kar štiri ure poti. Zagrebčanom pa vsaj za eno uro. Proga bo dolga 113 km in se bo začela pri Bihaču, kjer bodo seveda morali sedanjo železniško postajo primerno razširiti. Med Bihačem in Kninom bo dvanaest postaj. Posebnost nove železniške proge bo tudi v tem, da bo imela izredno število krajsih in daljših predorov. Kar 10,5% vse proge bo speljana pod zemljo. Najkrajši predor bo dolg 49 m, najdaljši pa 1858 m. Proga bo šla čez tri velike železniške mostove in tri viadukta, od katerih bo najvišji tisti čez Krko. Visok bo skoraj tako kot belgajski nebotičnik. Progo gradi francosko podjetje Batignol iz Pariza in bo veljala 450 milj. din. Če ne bo kakšnih nepričakovanih težav in zaprek, bo dograjena do prihodnjega oktobra.

Nosilci odlikovanja belega orla z meči so se na svojem nedeljskem zborovanju v Belgradu zlasti odločno zavzemali za to, da se izenačijo v vsakem oziru z onimi, ki so bili odlikovani s Karagiorgjevo zvezdo z meči. Vse njihovo zborovanje je prav za prav potekalo v tem smislu. Takšne misli vsebuje tudi sklep, ki je bil ob koncu zborovanja sprejet in ki se na kratko glasi: Skupščina vztraja neomajno pri svoji zahtevi, da se nosilci reda belega orla z meči izenačijo z nosilci reda Karagiorgjeve zvezde z meči ter ne sprejme nobene druge polovične rešitve. Združene nosilce belega orla pričačuje od vseh pristojnih, da bodo šli na roko upravičnim zahtevam nosilcev tega visokega odlikovanja. — Te zahteve je odkrepil na zborovanju tudi nek govornik takole: »Odlikovanje reda belega orla se je dobivalo samo na eni poti, na krvavi poti med našimi in sovražnimi strelskimi jarki. Po tem in po vsem drugem je enako Karagiorgjevi zvezdi z meči, in edino logično bi bilo, da se oboje vrste odlikovanci v vseh pravicah in privilegijih izenačijo.

Svojevrsno plemenito oporoko je naredil pokojni belgajski trgovec Svetozar Stojadinović. Svojim sinovom, ki jim je zapustil dokaj lepo premoženje, je na smrti postelji med drugim izrazil tole poslednjo voljo: »Veste kaj, otroci: Ko umrem, poklonite vsem našim najemnikom po eno mesečno najemnino. Če pa je med temi najemniki kdo, ki zaradi revščine ni mogel plačati najemnine že več mesecev, mu odpustite ves dolg. Prav tako odpustite vso dolžno najemnino tudi onim družinam, ki stanujejo pri nas. In ki so njihovi redniki morda na orožnih vajah ali pa služijo redni vojaški rok, pa naj bi bile njihove družine dolžne še toliko.« V hiši pokojnega Stojadinovića stanujejo po večini revni obrtniki, delavci in stare ženske. Vsem tem so novemborsko najemnino odpustili. Nekemu stanovalcu ni bilo treba plačati najemnine kar za sedem mesecev, ker je bil ves ta čas na orožnih vajah. V današnjih izredno težkih časih bi se gotovo še marsikdo, če ne še lažje, ravnal po plemenitem zgledu.

Izredno trdna korenina je Ignjat Milošević iz Grabovice pri Nevesinju. V njegovem krstnem listu stoji zapisano, da je bil rojen leta 1832. Torej je star 108 let. Marsikaj je že doživel v svojem dolgem življenju in utegne še, saj je še vedno velik korenjak. Da je še zelo pri močeh, gotovo najbolje dokazuje dejstvo, da vsak mesec prvega naredi celih 50 km dolgo pot, in sicer peš. Iz rodne vasice Grabovice se namreč pada v Nevesinje po svojo pokojnino, ki mu je bila priznana kot nekdanjemu vetašu. Na mesec dobi po 418 din, kar seveda ni mnogo, pa vseeno za tako skromnega možakarja, kakor je Milošević, še kar precej. Na tej njegovi vsakomesečni poti ga baje ne ovira niti dež, niti sneg.

Zveza srbskih kulturnih društev se trudi, da bi združila vsa podediška srbska kulturna društva in jih povezala v novo društvo, ki bi se imenovalo Zveza ljudskih knjižnic in čitalnic. Glavni prosvetni delavci so spoznali, da so knjižnice najboljše izobraževalno sredstvo, boljše kakor vsa predavanja, govori, propaganda in podobno. Da bi pa postalo delo bolj načrtno, mislijo pospeševati ustanavljanje ljudskih knjižnic in najprej povezati v enotnejšo organizacijo vse dosedaj obstoječa društva, ki imajo svoje knjižnice. Glavno podporo tej zamisli so dale največje srbske kulturne ustanove, ki so doslej tudi največ delovale za dvig ljudske prosvete.

Novo sejnalno, zaradi katere pridela dvakrat toliko žita na isti površini, je izumil kmet Panta Lazić iz Somborja. O tem svojem izumu, ki ga je tudi že dal patentirati v Belgradu, pripoveduje nekako takole: »Za pred tridesetimi leti sem spoznal, da je pri poljedelstvu najvažnejša stvar setev, kajti kakor človek poseje, tako bo tudi žito. Napačno je sejati po vsej njivi. Kmetje ne delajo prav, ko zmečejo po njivi toliko žita. Preveč ga posejejo. Več let sem delal poskuse na ta način, da sem polovico njive posejal po starem načinu, kakor delajo drugi, ostali del njive pa po svoje, namreč v vrste, ki sem jih od strani pognojil. Drugi kmetje pridelaajo na istem prostoru 20 do 24 meterskih stotov pšenice, jaz pa 32 do 34, če sem sejnal po novem načinu. Izplačalo se je torej iznajti sejnalno, ki seje žito v vrste, obenem pa tudi troši za temi vrstami gnoj. Sejnalnica je na kolesih in jo vleče konj ali pa motor. Zaboji za žito oziroma za umetni gnoj je razdeljen na pet predalov in iz vsakega grede tri cevi, torej skupno petnajst. Zunanje cevi sipljejo na žitne vrste umetni gnoj, srednje pa seme. Med posameznimi cevmi je razdalja 40 cm. Nov način sejanja ima torej predvsem dve prednosti: posejati je treba manj žita, pridela pa se ga do 50 odstotkov več. Seveda se tako seje lahko tudi koruza, repa ali pa fižol, ne samo pšenica. Zanimivo bi bilo pri vsem tem morda tudi dejstvo, da se je izumitelj naučil brati šele, ko je bil star 24 let.

Zagrebska občina bo po vsem videzu reducirala večje število svojih uslužbencev, kakor tudi nekaj uslužbencev v mestnih podjetjih. Občinski svetovalec so mnenja, da so pisarne mestnih uradov prenapolnjene z uradniki, ki dostikrat nimajo kaj delati. Zato bo treba izvršiti redukcijo v vseh primerih, kjer služba to dopušča. Občinski svet je dalje sklenil dovoliti občinskim uslužbencem posebno draginsko doklado. Nekateri svetniki so se hudovali nad predlogom, da bi dobili posebne draginske doklade tudi uradniki mestnih podjetij, kajti ti že zdaj dobivajo mnogo večje plače kakor pa uradniki mestnih uradov.

Mladi in stari so navdušeni nad iskrenostjo in prisrčnostjo igre Jeanne Durbin

Angel ljubezni

Zaradi koncerta danes predstava samo ob 16. uri
KINO UNION, tel. 22-21

Kako naj se uredi avtobusni promet v naši državi

Sklepi Zveze jugoslovanskih avtobusnih podjetij

Maribor, 4. nov.

Kakor smo že poročali, se je v Mariboru izvršila v nedeljo slovesna otvoritev novih avtobusnih garaž. Ob tej priliki je sklicala Zveza avtobusnih podjetnikov kraljevine Jugoslavije v Maribor plenarno sejo, na kateri se je predvsem razpravljalo o reorganizaciji in ureditvi našega avtobusnega prometa. Glavno tajništvo Zveze je izdelalo obširen referat, v katerem je prikazan težen položaj našega motoriziranega prometa. Zveza je predložila tudi svoje mišljenje glede reorganizacije avtobusnega prometa. Po tem naj bi se država razdelila na manjše število avtobusnih prometnih con, v katerih bi obratovala večja podjetja, osnovana na združni ali delniški podlagi. V ta podjetja bi se združili vsi manjši obrti, ki niso sami sposobni da bi vršili naloge motoriziranega prometa v sodobnem smislu. V vsaki coni naj bi vršilo promet samo eno podjetje, ki bi moralo biti najmoderneje organizirano ter sposobno, da zadosti vsem zahtevam prometa ter bi tudi najtesneje sodelovalo z železnicami.

Na seji so bili ob zaključku sprejeti sledeči sklepi:

1. Plenarna seja zveze zahteva od ministrstva za trgovino in industrijo, da na vsak način umakne

navodila, ki so bila izdana k naredbi št. 4 o omejitvi prometa, ki nekatera zelo dobro določila naredbi povsem onemogoča.

2. Zveza predlaga ministrstvu za trgovino in industrijo, da se v vseh vprašanih motoriziranega prometa obvezno zasljišijo prometne sekcije turističnih odborov pri posameznih banovinah.

3. Zveza predlaga banski oblasti banovine Hrvatske, da osnuje posvetovalni odbor za avtobusni promet in to pri oddelku za trgovino, obrt in industrijo. Namen tega posvetovalnega odbora bi bil, da bi se s posvetovalnim odborom ministrstva trgovine in industrije moglo doseči enake rešitve avtobusnega prometa za vso državo.

4. Zveza se odloči, da v smislu sklepov lanske plenarne seje v Zagrebu v najkrajšem času izdela konkretne predloge za reorganizacijo avtobusnega prometa. Pri tem je treba upoštevati, da so naš avtobusni promet ustvarjali in vodili naši mali in narodno zavedni ljudje in da se zaradi tega ne sme dopustiti, da bi se reforme izdajale brez njihove vednosti in brez njihovega sodelovanja.

5. Zveza zahteva, da se pri oskrbi z gumami prvenstveno vodi računa o javnem prometu in da se pri razdelitvi gum zasljišijo banovinske organizacije avtobusnih podjetnikov, da bi se tako razdelitev izvršila pravično.

Tudi stare reči marsikomu pridejo prav

V teh hudih časih, ko zaslužki v primeri z draginjo in s stalnim naraščanjem cen nikakor niso v tistem razmerju, v katerem bi morali biti, zlasti tisti, ki imajo majhne plače ter morajo skrbno paziti ne samo na to, kako bodo obrnili kovača, ampak tudi v kakšen namen bodo izdali dinarček, da bo najbolje zalegel — imajo siromaki zdaj, ko smo tik pred zimo, nečeto skrb. Treba bo kupiti to reč, si omisliti ono, da se bo dalo pretolči skozi mrzle mesece. S strahom se ozirajo v izložbe in gledajo cene ter razmišljajo, koliko boljakov imajo še v žepu. Nemogoče, da bi se z denarjem, ki ga imajo, oskrbeli vsaj z najnujnejšim zase in za družino. Treba se je ozreti drugam, če bi se morda ta ali ona reč dobila za manjše denarje, pa čeprav je bila že rabljena.

Pa stopijo tja na Gallusovo nabrežje

Ze lep čas stoji na Gallusovem nabrežju ob Ljubljani trgovine, ki jim danes pravimo starinarice. Na starino je šel, so govorili včasih. Pod tem imenom so poznali kraj, kjer je bila naprodaj obrabljena roba. Še prej pa so govorili »stancelberk«, stari Ljubljanci še vedno poznajo to ime. Na starini je kakih pet, šest prodajaln, ki so dobro natrpane z najrazličnejšimi obrabljenimi predmeti. Tam najdeš obleko, hlače, suknjiče, telovnike, površnike, suknje, dežne plašče itd. Dežniki so, čevlji, moški in ženski, vse, kar rabiš doma, od lopatice do skleda, likalnik, krtače, vrči, pa tudi omare in kredence dobiš tam, itd. Na drugi strani, na Starem trgu pa so prodajalne, v katerih dobiš za majhne denarje knjige, ki so bile že brane in v rabi, pa so pogosto še čisto take, kakor bi bile nove.

V ta kraj poleti navadno ne zahaja mnogo kupcev. Tu pa tam se oglasi kakšen delavec, ki si kupi čevle ali obleko. Tudi tisti, ki gredo za poslom in prihajajo doli z juga ali pa z naših severnih krajev, najdejo sem pot. Tovariši, ki so se bili že prej zgledali, povedo onim, ki se odpravljajo. Zmerom pomaleh gredo tod posli. Na zimo pa je zlasti zadnje čase več povpraševanja.

Prodajalec in kupec sta zadovoljna

Na zimo se oglašajo tisti, ki si morajo za zimo oskrbeti suknjo, malo trpežnejše čevlje, jopič, gorke rokavice. Vse lahko tod dobe. Dosti pogojanja starinarji ne preneso. Njihove cene so določene, in če kupec kaj preveč baranta, ga odlove, češ, če nisi zadovoljen, greš lahko naprej in vprašaj koga drugega, če bo tam dobil ceneje. To pa ni hudo verjetno. Najbrž se boš pošteno nasmolil in prišel spet spravevat nazaj k meni. Tako se tudi pogosto zgodi. Potem je barantanje kmalu v kraju, kupec se odloči, odšteje denar, vzame kupljeno stvar in odhaja zadovoljen. Češ, prav za prav sem pa to reč dobil še čisto poceni, saj je še skoraj nova. Koliko pa bi moral dati, če bi jo kupil v trgovini!

Športne vesti

Kaj pravi predsednik nemške nogometne zveze dr. Linnemann.

Na nedeljskem banketu v hotelu »Esplanade« je na pozdrav predsednika jugoslovanske nogometne zveze dr. Andrejevič najprej pozdravil goste, naker mu predsednik nemške nogometne zveze dr. Linnemann v duhovitem govoru odgovoril približno takole:

Veseli nas, da smo vam prinesli tako lepo darilo kakor je vaša zmaga izražena v razmerju 2:0. Lepšega darila vam nismo mogli dati, vsaj kar se športa tiče. Vaš predsednik in jaz sva enakega mišljenja. Danes smo se prepirali, da smo se borili z vitezi in s športniki v pravem smislu besede. Ob našem bivanju teh nekaj dni pri vas smo se naučili posebno ceniti vaš narod. Domov se vrnemo s posebno velikimi in lepimi dojmi, čeprav smo bili premagani. Toliko prisrčnosti, iskrenosti in prijateljstva kot smo dobili pri vas, dobimo redko kje. Dovolj je en pogled, stisk roke, ena beseda, da postanemo dobri in trajni prijatelji. Naravnost navdušeni smo nad vašim gostoljubjem vašim mestom in okolico.

O sami tekmi pa je rekel: Vaše moštvo ni samo borbeno, ampak je tudi v tehničnem in taktičnem pogledu na zavidljivi višini. Moštvo je pokazalo izredno strategijo — strategija je namreč potrebna tudi pri nogometu, kakor v vojni. Zmagali ste zaslužen, ker ste bili boljši. Mirno prenašamo svoj poraz, ker vemo, da mora športnik znati dobiti in izgubljati. Za Zagreb, pravi Linnemann, da je simpatično mesto, prav za prav mešanica velenosti in intimnega mesteca, kjer se mora vsak dobro počutiti.

Nemška reprezentanca je odpotovala iz Zagreba včeraj zjutraj ob 6.50 in je nato preko Jesenic odšla domov v Nemčijo.

Prodajalec pa si tudi misli, nekaj sem pa le zaslužil. Tako gre iz dneva v dan, vedno se oglašajo kupci. In zdaj se bodo prav gotovo oglašali še pogostje, kajti siromakejši sloji že skoraj ne morejo več kupovati raznih reči po trgovinah. Zanje so cene tam že mnogo previsoke.

Na starini pa se seveda oglašajo tudi prodajalci. Ta ali ona reč doma dela že napoto, ni je moči pametno porabiti. Škoda pa bi jo bilo zagnati proč. Še vedno bi se lahko zanjo dobilo nekaj kovačev. Seveda ne sme biti že preveč obrabljena. Tako tudi starinarji precej zavrnejo, saj vedo, da bi zagnali denar proč, če bi jo kupili. Bolje ohranjene pa radi jemljejo, te gredo čisto lepo in zanje se hitro dobi kupec.

In tako romajo iz marsikakšne omare suknje, površniki, suknjiči ali hlače ali kostimi. Starinar jih najprej lepo očisti in osuši, potem pa jih obesi na ogled in čaka, kdaj se bo pojavil kakšen zainteresent.

V izložbah na Gallusovem nabrežju pa najdeš tudi prav mišne drobnarije, za katere se menda nihče ne zmeni: razne porcelanaste lutke, skrate, ki jih vrtnarji postavljajo med nasade, diletantske slike, otroške igrače itd. Pred temi predmeti se ustavljajo otroci, ki s prstom kažejo nanje skozi šipo in se vsele. Kupca pa za to robo zlepa ni moči dobiti.

Starina je dandanašnji prav hvalevredna ustanova, saj marsikomu tudi za majhen denar priskrbi tisto, kar bi sicer dobil le za drag denar — pa čeprav ni tako novo in lepo, pa je zato še vedno uporabno.

Še nad mape za ilustracije so se spravili

Ljubljana, 5. novembra.

Beda čisto vabi človeka na čudna stranpot, toda kaj rado se zgodi, da okoliže le »mimogrede« na tako stranpot ljudje, ki jih ne prisili tja ravno pomanjkanje in revščina. Med take grešnike štejemo tudi nekega — če jih ni več — obiskovalca ljubljanske kavarne v središču mesta. Da krajevo ljudje v kavarnah površnike, dežnike, ilustracije, da trgajo iz listov posamezne strani, na to smo se že kar navadili in se nam tako rekoč že ne zdi tako nezasišano. Toda, da so pričeli krasti že tudi mape, v katere so vložene posamezne ilustracije, to pa je tudi za naše »velemesto« veliko presenečenje.

Ljubljanske kavarne so si nabavile svoj čas lepe mape za ilustracije, in sicer iz lepega rujavca usnja. No in te mape so zamikale nekega zamikavta ter jih je pričel odnašati. Dan za dnem je bil pri takšnem poslu. Natakariji so se čudili nenadnemu pomanjkanju teh usnjatih map. Nazadnje so jih pa le natančno prešteli in ugotovili, da jih več manjka. Seveda o tem zanimivem kavarniškem tatu ni nobenega sledu.

Ker je usnje dandanes precej drago, je tudi škoda precejšnja. Tat usnja ni mogel porabiti za nič drugega kot kvečjemu za izdelavo rokavic, za vezavo knjig ali elično. Za obutev je to usnje pač prešibko.

Zanimivo bi bilo vedeti, ali je ta kavarna edina, ali pa se ji tatovi privoščili mape tudi drugod? Ali naj bo res potrebno medsebojno nadzorstvo gostov, da se takšne sodobne »družabne« tatvine ne bi le preveč razpasle?

Neprijeten »blagoslov« izpod viadukta na Smartnški cesti

Tisti, ki jih vsakodnevna pot vodi pod železniškim mostom na Smartnški cesti, se vedno pogostje pritožujejo nad neprijetnim »blagoslovom«, ki so ga pod tem mostom deležni, kadar morajo od deževnih dnevi, s kakršnimi nam ni bilo nič kaj prizanešeno tudi letošnji jesen, iti tod mimo. Svoj čas je bilo s posebnimi žlebovi preskrbljeno, da se na potnike pod tem mostom ni zlivala deževnica in z njo vred tudi droga umazanija z železniške proge, zdaj pa teh žlebov očitno ni več, če ne, ne bi bilo toliko pritožb. Ne gre toliko za to, da kaplja na potnike deževnica, saj imajo tudi pod tem mostom ljudje lahko svoje dežnike razpete, pač mnogo bolj za to, ker z deževnico — kakor rečeno — na pešce pada tudi umazanija in olje z železniške proge. Obleke je danes namreč še dosti bolj škoda, kakor pa je bilo v prejšnjih časih, ko so si ljudje vsaj nekoliko laže nabavili! Zato se prizadeti obračajo na pristojna mesta s toplo prošnjo, naj to neprijetnost vsaj v bodoče preprečijo.

Novo mesto

Skiopitično predavanje. Danes, 5. novembra zvečer ob 20 priredi Prosvetno društvo svoj prvi prosvetni večer. Predava g. prof. Janko Mlakar o temi: »V deželi polnočnega solnca.« Vljudno vabimo meščane k obilni udeležbi.

Vremensko poročilo »Slov. doma«

Kraj	Barometer	sko stanje	temperatura		Relativna vlaga	Veter (smer, jakost)	Padavine	
			zjutraj	noč			m/m	vrsta
Ljubljana	757.8	12.6	10.4	7.9	10	WNW,	—	—
Maribor	755.5	8.4	4.0	8.0	0	0	—	—
Zagreb	756.4	17.0	7.0	9.0	10	SW,	—	—
Belgrad	757.5	17.0	6.0	9.0	10	0	—	—
Sarajevo	761.5	18.0	0.0	9.0	10	0	—	—
Vis	761.6	14.0	11.0	9.0	10	SE,	—	—
Split	761.3	18.0	10.0	6.8	8	NE,	—	—
Kumbar	761.3	17.0	9.0	7.0	10	N,	—	—
Rab	761.1	15.0	11.0	8.0	10	SE,	—	—
Dubrovnik	760.3	19.0	7.0	8.0	10	NE,	—	—

Vremenska napoved: Spremenljivo oblačno, sicer nobenih bistvenih sprememb.

Koledar

Danes, torek, 5. novembra: Caharija
Sreda, 6. novembra: Lenart.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5; mr. Kurat, Gosposvetska c. 10; mr. Bohinec, d. Rimska c. 31.

Zveza društev Mali gospodar in Društvo rejcev malih živali v Ljubljani sta se preselila iz dosega njih društvinskih prostorov v Gajevi ulici 9 v nove poslovne prostore v Gosposki ulici 4. — Člani društva in vsi zainteresirani se lahko obračajo na navedeni naslov osebno ali pismeno in dobe stalno vse informacije glede reje malih živali in glede vseh zadev malega gospodarstva.

Razstava »Kluba neodvisnih«. Morda ste pozabili, da je v Jakopičevem paviljonu razstava Kluba neodvisnih. Če ste, obiščite jo kmalu, zakaj le še do nedelje bo odprta. Razstavljena so izbrana dela mlade slovenske likovne umetnosti.

Potovanje na Oplenac in v Belgrad, ki ga priredi Zveza bojevnikov v Ljubljani, bo nepreklicno v času od 8. do 11. novembra 1940. Odhod v petek, dne 8. novembra z brzovlakom ob 20 zv., vrnitev v ponedeljek, dne 11. novembra ob pol 10 dopoldne. Naknadne prijave mogoče samo še do srede, dne 6. novembra opoldne v pisarni Zveze bojevnikov (palača Grafika) v Ljubljani, Masarykova cesta.

Za koncert Belgrajske filharmonije, ki bo danes ob 20 v dvorani Uniona, so razprodane že vse vetopnice. Na to opozarjamo vse zainteresirane, da se ne bi zaman trudili za nabavo novih vetopnic ali računali s tem, da bodo dobili vetopnice še pred začetkom koncerta.

Ljudska univerza in Prirodoslovno društvo v Ljubljani. V sredo dne 6. t. m. bo predavala, ga. lektorica Fanny Copeland. Naslov predavanja: Izleti po britanskih pogorjih. (S ekloptičnimi slikami.) Predavanje se bo vršilo v mali dvorani Filharmonije. Začetek ob 20. Člani obeh društev in študenti brez vetopnine, drugi din 1.- in din 2.-.

Izobjeljena denarnica z večjo vsoto denarja je bila minulo eredo 30. oktobra najdena na živilskem trgu, ter jo lastnik dobi v tržnem uradu v I. nadstropju Mahrove hiše na Krekovem trgu št. 10.

Zbiranje voska na pokopališču pri Sv. Križu v prid mestnim revežem je prav dobro uspelo. Pri tem pa moramo upoštevati, da je bilo zbiranje prirejeno prvič, ko občinstvo še ni bilo dosti poučeno o novi dobrodelni akciji. Zato občinstvo samo ni sodelovalo pri zbiranju voska dogorelih sveč, temveč je bilo mogoče v glavnem zbrati samo tiste ostanke sveč, ki so jih pobrali sodelavci akcije z grobov. Pri tem so pa dobili tudi nepoklicane pomočnike, ki so pa nabrali vosek shranjevali v svoje umazane malhe. V tatinske blsage je izginito tudi mnogo celih sveč, saj so se tatovi znali izogibati celo policijski straži. Kljub temu je bila nabrana precejšnja količina voska, da bo tudi sedaj šele prišla in prvič preizkušena akcija gotovo revežem prinesla čedno podporo.

Gledališče

Drama. — Začetek ob 20:

Torek, 5. novembra: »Skrivnice.« Red Torek.
Sreda, 6. novembra: »Kovarstvo in ljubezen.« Red Sreda.

Četrtek, 7. novembra: »Cigani.« Premiera. Premier-ski abonma.

Petek, 8. novembra: Zaprt.

Sobota, 9. novembra: »Lepa Vida.« Krstna predstava. Red. Premierski.

Opera. — Začetek ob 20:

Torek, 5. novembra: Zaprt.

Sreda, 6. novembra: »Fidelio.« Red B.

Četrtek, 7. novembra: »Figarova svetba.« Red Četrtek.

Petek, 8. novembra ob 15: Baletna prireditev. Izven. Ljudska predstava po globoko znanih cenah od 16 din navzdol.

Sobota, dne 9. novembra: »Grof Luksemburški.« Izven. Zoizane cene od 30 din navzgor.

»Skrivnice« od O. Scheinplugova, ko veselo-igra, v kateri zajame gledalca močni življenjski optimizem. Igra je miniatura slika življenja, v katerem prihajajo tudi največja podjetja do kriz in katastrof, a samo delavci in optimistični ljudje, ki zaustavijo vse svoje sile, jih lahko pričnejo graditi in ustvarjati na novo. Delo je napisala češka pisateljica O. Scheinplugova.

Opozarjamo na zabavno igro, ki je namenjena pred vsem smehu in kratkočasju in ki jo je napisal naš popularni humorist Fran Milčinski. Burka ima tri dejanja z naslovom: »Cigani.« Okrog ujetih ciganske tople, ki uide, so nanizani veseli dogodki in konflikti iz provincialnega življenja.

Opozarjamo na reprizo Beethownove opere »Fidelio«, ki bo jutri za red B. Delo je doživelo v letošnji uprizoritvi po zaslugi sodelujočih velik uspeh.

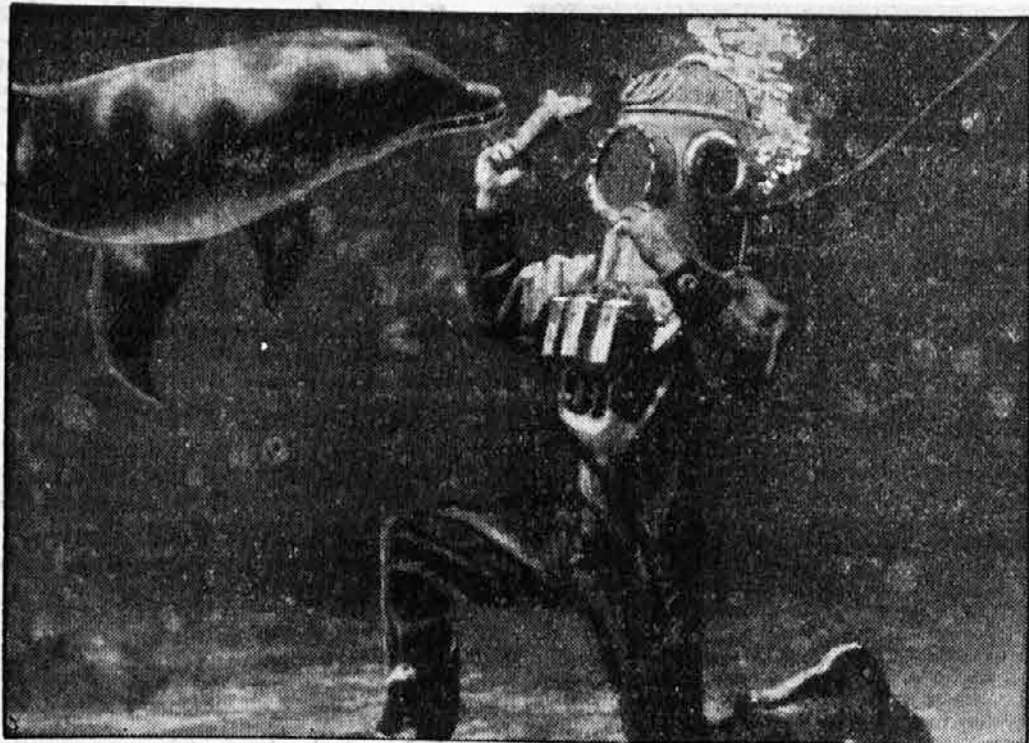
Baletna prireditev kot ljudska predstava bo v petek ob 15 po globoko znanih cenah od 16 din navzdol. Spored bo obsegal izbrane baletne točke iz raznih oper in baletov: I. I. Ipavec, Usodna napaka dr. Bartola. 2. Rahamaninov: Prelude. 3. Balet iz Goldmarkove opere Sabska kraljica. — Odmor. II. I. Rubinstein: Andaluzanka in Toreador. 2. Balet iz opere Modra roža. 3. Škerjanc: Arabski ples. 4. Dvorak: Slovenski ples. — Odmor. — III. 1. Škerjanc: Plesni motiv. 2. Dvorak: Harmonija. 3. Adamič: Tatarska suita: Snubitev.

Mariborsko gledališče

Torek, 5. novembra ob 20: »Cyrano de Bergerac« red B.

Sreda, 6. novembra: Zaprt. Gostovanje v Celju.

Četrtek, 7. novembra ob 20: »Na onu.« Red A

Največja senzacija iz ameriške Floride: Potapljači na morskem dnu dajejo hrano ribam, ki so tako krotke, da jim jedo kar iz rok.

Zemeljsko bogastvo, ki se kar samo ponuja

Nove rudne žile v Rusiji, ki bi že takoj v začetku izkoriščanja dale na sto tisoče ton premoga

Obširno rusko zemljo in njene zaklade so morali v prejšnjih časih res neverjetno zanemarjati, da je bilo tako redko kdaj slišati o novo odkritih rudnih žilah, posebno še, ko se iz sedanjih poročil vidi, da se takšne neizkoriščene in neizčrpljive žile človeku kar same ponujajo. Da ruska zemlja skriva v sebi ogromne zaklade, o tem pač nihče ne dvomi, saj te zemlje tudi ni malo. Malo čudno pa je vseeno, da so vprav v zadnjem času začeli tako na debelo odkrivati najraznovrstnejše zemeljsko bogastvo. Ali imajo iskalec novih zemeljskih zakladov letos večjo srečo, ali kaj? Nekaj mora biti temu vzrok. Morda so pa le oblasti sprevideli, da tako važnih stvari ne gre toliko zanemarjati, kot drugih, zlasti ne v sedanjih resnih časih, ko kaj prav pride, če ni treba rudnega bogastva drago kupovati kje drugod.

Med drugimi ruskimi pokrajinami so v zadnjem času temeljito raziskovali tudi ozemlje sovjetske republike Tadžikistan. Raziskovalci pa so imeli tudi dokaj uspeha, kakor pravijo zadnja sovjetska poročila. V pokrajini, ki se razprostira

ob Gornjem Varsobu, približno 80 km od Stalin-grada, so na več krajih našli mnogo rudnin. Zlasti na premog so naleteli na številnih krajih. Moskovski list »Izvestja« piše v zvezi s tem, da so premožne žile tod izredno izdatne in da je tudi premog sam prvovrsten. Veliko prednost pa imajo njihove žile tudi zato, ker leže takorekoč kar na zemeljskem površju. Poleg premoga pa so v teh krajih našli tudi na bogate zaloge volframa, krasnega marmorja in drugega izbornega kamena za zidavo.

Kakor pri vsaki takšni najdbi, so tudi tu učenjaki preračunali, ali bi kazalo z izkopavanjem tega nanovo odkritega premoga in gradbenega materiala začeti ali ne. Po njihovem mnenju bi takšno delo kaj brž povrnilo stroške in trud. Pravijo namreč, da bi se dalo že kar takoj v začetku nakopati na stotisoče ton premoga in drugega rudnega bogastva. Iz tako preprečevalnih izjav bi se pač dalo sklepati, da s črpanjem teh, danes še najbolj potrebnih naravnih zakladov, predolgo ne bodo odlašali, če so res tako neizmerni, kakor pišejo iz Moskve.

nimi novostmi, in dosti se jih je tudi že posrečilo. Farmerji, ki goje velike trope kokoši, so med drugim začeli misliti tudi na to, kako bi »prisilili« svoje ptičke, da bi jim nesele debelejša jajca. Ni pa ostalo l epri te želji. Začeli so delati tudi poskuse, in sicer na ta način, da so odbrali h kokošim same najboljše peteline. Upeh se je kmalu pokazal. Tudi majhne kokoši, ki na splošno nesejo drobnejša jajca, so začele nesei nenadno dosti debelejša, takšna, ki tehtajo kar za 7% več kot povprečna jajca. — Vsekakor lep uspeh, ki bi ga bile vesele tudi naše gospodinje, ki največkrat prebrekajo ves ljubljanski trg, kje bi staknile lepša jajca, seveda za isti denar.

Kako nezaslišano kruti so ti Angleži...

Od Sovjetov naj bi se učili človekoljublja?

Da med Anglijo in Sovjetsko Rusijo še ne vlada prav preveč pristržno razmerje, priča tudi tole uradno poročilo sovjetske agencije Tass, ki ga ji je baje poslal njen dopisnik iz Londona in v katerem se z veliko zaskrbljenostjo bavi z vprašanjem izseljevanja londonskih žensk in otrok v bližnjo in daljnjo londonsko okolico. Njen poročevalec je namreč predvsem opazil vse mogoče težave, ki se pojavljajo pri preseljevanju teh angleških otrok in žensk, in ki so jih seveda krive angleške oblasti, ki da jim je tako malo mar za ubogo civilno prebivalstvo. Poročevalec pravi, da so kar 800 žensk in otrok iz Londona nastanili v neki kinematografski dvorani, kjer da ni niti naj-

Kako so se Amerikanci „vpisavali“ v vojsko

Huda je bila bitka, predno so se v Ameriki odločili za splošno vojaško obveznost. Mnogo je bilo govorenja in med tem časom bi lahko izurili že nekaj brumnih vojščakov. No, pa to že sami vedo in sedaj so začeli s hitrimi koraki nadomeščati, kar so morda zamudili.

Prvo »vpisovanje«, pri nas mu pravimo nabor, je bilo 16. oktobra in večina obveznikov se je zbrala zgodaj jutraj pred uradi, kjer so jih vpisovali. Ko je bila ura jutraj pet in ko se človek, ki ima mir, še enkrat pošteno obrne, so že stale pred uradi dolge vrste. Kar 125.000 takih uradov je delalo in komaj so zmagovali delo. Uradi so bili po šolah in drugih javnih zgradbah. Solarji so imeli na ta dan praznik, in vsak ga je bil vesel. Kdo se ne bi prostost veselil, zlasti še tako nepričakovano.

V Newyorku je vsak urad vpisal od osmih zjutraj pa do devetih zvečer okrog 1600 obveznikov. Ponekod je bila v začetku velika zmešnjava, ker se je izkazalo, da imajo miroljubni in pridobitveni Amerikanci več smisla za trgovino, kakor pa za take stvari, in ni šlo tako od rok, kakor bi bilo želeli. Vreme je bilo lepo, razpoloženje nekako slavnostno in vseh se je polasčala dobra volja, pa ne od kapljice, kakor morda mislite, ampak zato, ker je bilo nekaj novega in ker Amerikanci dobro vedo, da se je bolje prej pripraviti, kakor pa prepozno.

Bili pa so tudi taki, ki jim nič kaj ne diši vojaška služba in ki gotovo ne bi zapeli z našim Janezom tiste: »Čez kratkih sedem let...« Nekaj sto jih je bilo v cerkvi v Broadwayu in nikakor niso hoteli

ven, da bi se vpisali. Poslušali so besede pastora Holmesa, ki je rekel: »Ne sovražite tistega, ki težko živi.« Samo škoda, da vsi tako ne mislijo, ker potem se tudi Američanom ne bi bilo treba vpisovati v vojsko. Nekaterim so šle te besede tako do srca, da so se zarotili, da se ne bodo vpisali, razen če bi jih prisilili. Če bi jih kdo zavezil in jim dal na mesec samo kilogram krompirja in četrtil kilograma maсти, bi najbrže drugače mislili.

Tudi štirje Rockefellerjevi vnuki so se prišli vpisati in so rekli, da če tudi so poročeni, nocoj da bi jih oprostili vojaške službe. Tudi šest članov kongresa se je vpisalo, med katerimi je senator Holt iz Virginije. Tega omenjamo zato, ker je bil hud nasprotnik uvedbe splošne vojaške dolžnosti, potem se je pa premislil, ko je videl, kaj se po svetu godi in kaj se še lahko zgodi.

Občudovalci in občudovalke Clark Gabla, Gary Cooper in mnogih drugih ameriških filmskih zvezdnikov so se lahko prepirali, da je precej od teh prekoračila »Kristusova leta«. Seveda so bili nekateri precej presenečeni, ko so zvedeli, da jih imajo ti milijenci že precej »na grbi«. Ta presneta leta pa človeka res spravijo ob uglede.

Vsi ostali ameriški državljani in tuji v Združenih državah so se morali tudi vpisati in sicer v »četrto vrsto«, kakor določa zakon.

Združene države bodo vpoklicale pod zastavo najprej 400.000 moških, kakor je sklenjeno, in jih bodo izurili. To se bo zgodilo 1. apr. prihodnje leto. Toda to ni prvi april, ker sedaj gre zares.

Nemčija — hvaležno polje za razne znanstvenike

Posebno poglavje v sedanjih vojnih časih tvori udejstvovanje raznih znanstvenikov in drugih učenjakov. Človek bi mislil, da je spričo vojne to delo moralo nujno zamreti. Toda temu ni tako, vsaj tako bi morali sklepati iz takšnih poročil, kakor je na primer naslednje iz Berlina:

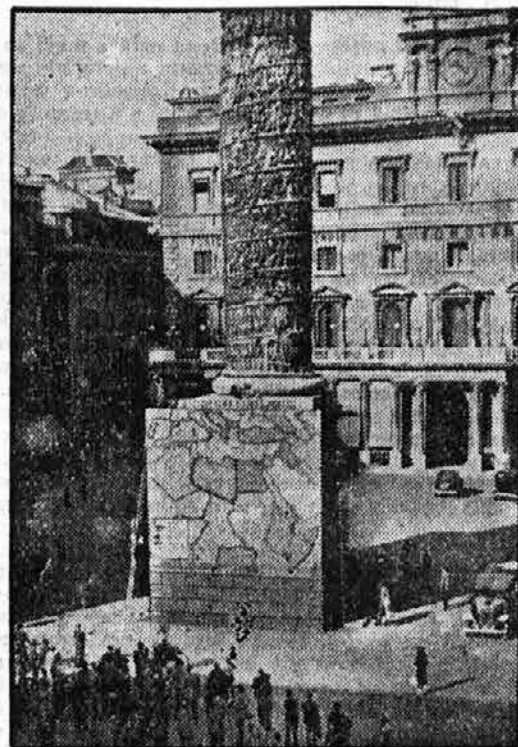
Zbrani so podatki o velikem številu tujih znanstvenih delavcev, ki se te dni mude v Nemčiji bodisi zaradi posebnega študija, ali pa takšnih, ki prirejajo različna predavanja oziroma takšnih, ki so želeli priti v stik z nemškimi tovariši.

O teh podatkih je zdaj v Nemčiji za krajšo ali daljšo dobo nad tisoč tujih znanstvenih delavcev. Med njimi jih je približno 300 iz držav v jugovzhodni Evropi, 13 Italijanov, 14 Amerikancev, 48 Kitajcev in 20 Japoncev.

Kakor se iz gornjih številk vidi, še najbolj vleče v Berlin znanstvene delavce iz evropskega jugovzhoda, za njimi pa so takoj na vrsti Kitajci in Japonci.

Piščanci kot martinčki

Posebne vrste ptičji žive v krajih ob največji reki na svetu, ob Amazonki. Prav za prav so to neke vrste piščanci. Ko zapuščajo gnezdo, so spočetka zelo nerodni oziroma bi bili nerodni, če bi »odhajali v svet« po dveh, tako kakor pri nas. Toda ti ameriški piščanci so se menda tudi naučili ameriške iznajdljivosti. Iz gnezda odidejo »po vseh štirih«, to se pravi, po nogah in perutnicah. Pri svoji hoji, ko se opirajo na močno razvite perutnice, so kar precej podobni martinčkom. Druga zanimivost teh amazonskih piščancev pa je v tem, da so njihove perutničke oborožene z nekakimi krempljčki s palcem in štirimi prsti. To je nekaka njihova roka, s katero se lahko mali neboljglenčki oprijemljejo. — Končno pa si ti piščanci upajo tudi v vodo, kjer jim perutnice nič manj ne pridejo prav. Služijo jim kot plavalci. Že takoj ko se zležejo, znajo izborno plavati in jim ni treba še posebne plavalne šole.

Na pobudo italijanskega ministra za narodno kulturo so na stebri na Piazza Colonna nalepili zemljevid Afrike, kjer se Rimljani vsak čas lahko prepirajo, kje trenutno stoji italijanske čete na afriških bojiščih.

Program radio Ljubljana

Torek, 5. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Nekaj poljskih (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 Opold. koncert Rad. ork. — 14 Poročila — 14.15 Solska ara: Noči med ribiči na Jadranu - razgovor (vodi Rafael Bačar) — 18 Trio Viher — 18.40 Kaj vemo o gmoti (prof. M. Adlešič) — 19 Napovedi in poročila — 19.25 Nac. ura — 19.50 Gospodarski pregled (Drago Potocnik) — 20 Rezervirano za prenos — 22 Napovedi in poročila — 22.15 Lahka glasba (Radij. orkester).

Sreda, 6. nov.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Peter Iljič Čajkovskij: Koncert za gosli in orkester, op. 35 (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 Vse od kraja (plošče) — 14 Poročila — 18 a) Obisk pri litografu (reportaža), b) Delaj z nami (M. Zor) — 18.40 Naloge Delavske zbornice (J. Langus) — 19 Napovedi in poročila — 19.25 Nac. ura — 19.50 Uvod v prenos — 20 Prenos iz ljublj. opere: v 1. od. moru: Glasbeno predavanje (ravn. Ukmar), v 2. odmoru: Napovedi in poročila.

NISMO EDINI

Roman
podeželskega zdravnika

III.

Seja je potekala z vso paro. Živo so razpravljali, kako bi uredili to in ono. Prvo besedo tu je imela Jessica...

Dr. Newcome je med tem tiho in mirno sedel v kotu in polahko dremal. Seja ga ni prav nič zanimala. Zda pa zdaj je vzdignil glavo in se delal kakor da posluša, potem pa mu je pogled spet nekam zablodil in njegov duh se je osvobodil dolgočasnega prerokanja na seji.

Tako bi rad zdaj sedel v svoji sobi doma, kaj bral ali morda godel. Dr. Newcome je rad igral gosli, pa samo tedaj, kadar je bil čisto sam. Tudi zdaj mu je v glavi brnel napev iz Schumannove sonate, katero je zlasti imel rad. Ta napev je večkrat bruntal, ne da bi na kaj mislil. To povesanje mu je bilo kakor prijeten odih.

Iz te otrplosti, v katero se je bil za trenutek pogreznil, ga je potegnil lahen dotik na ramo. K njemu se je nagnil vratar in mu nekaj zašepetal. Dr. Newcome je tiho vstal in po prstih odšel iz sobe. V predni sobi mu je dejal vratar:

»Doktor, nujno vas kličejo zaradi neke nesreče. Podvi-zajte se!«

»Kaj se je zgodilo?«

»Neka plesalka v gledališču Royal se je ponesrečila. Pro-sijo vas, da bi takoj prišli tja.«

»Gledališče Royal? Pa kaj kličejo mene? Kaj ni drugega zdravnika bližje? No, dobro. Takoj pojdem. Povejte po seji moji gospe, kam sem odšel. Naj nič ne skrbi in naj sama odide domov.«

Dr. Newcome je hitrih korakov odšel od doma, vzel torbo z

zdravniškimi pripravami, sedel na kolo in kar se je dalo, hitro pognal v drugi del mesta, kjer je bilo malo gledališče Royal.

Pri vходу so ga že čakali. Neka plesalka je med predstavo padla in si zlomila roko, morda tudi nogo...

Dr. Newcome se je naglo popel po stranskih stopnicah v oblačilnico ponesrečene plesalke.

Stopil je v siromašno sobico, ki ni bila samo oblačilnica, temveč tudi stanovanje ubožice igralke. Na preprosti železni postelji je ležalo mlado dekle, vse objokano in blede. Levega ji je mrtvo visela s postelje. Iz noge je dekletu tekla kri, nekaj nad kolonom. Obklečena je bila v kostim za na oder.

Okoli nje so se zbrale neke ženske, ki so jo tolažile. Solze so curkoma tekale plesalki po bledem, krčevito spazmenem licu. Na prvi pogled je bilo moči videti, da je to res lepo, mlado dekle. Ubožica je v tej nesreči in strahu bila videti kaj žalostna.

Dr. Newcome je pri sručen takoj začutil nekaj toplega in si je želel, da bi čimbolje in čimprej pomagal temu revščetu. Pogladi jo je po spotenem čelu in dejal:

»Ne bojte se, zdravnik sem. Prosim, da vsi odidejo iz sobe. Tako.«

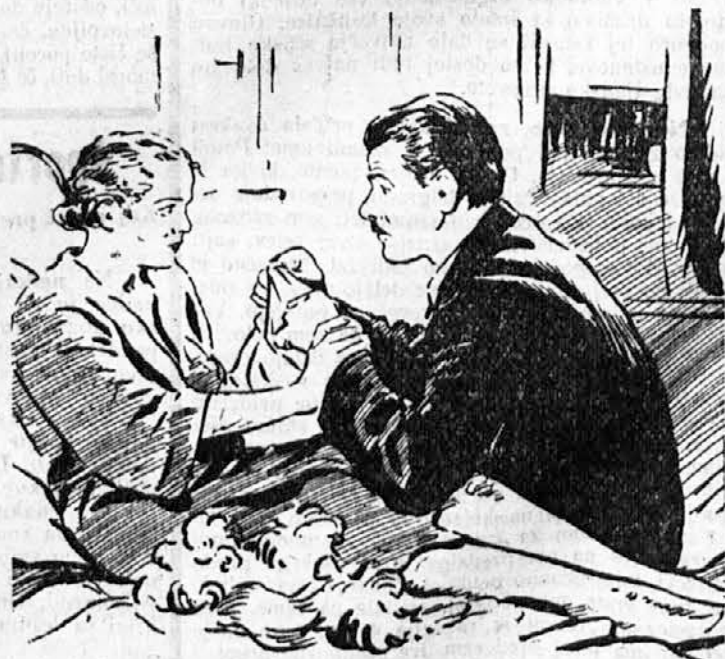
Zdravnik je položil torbo na prosti stol v kotu sobe, jo odprl in vzel iz nje potrebno orodje. Ponesrečena plesalka je v strahu gledala doktorja. Ta se ji je približal in sedel zraven nje na posteljo.

»Tako torej, da vidimo, kaj se je zgodilo.«

Previdno je prijel poškodovano roko ter jo začel z večimi prsti preiskovati.

»Dobro je, dobro. Samo pogumno, gospodična. Vse bo dobro... Morda bo malo bolelo. Pa kaj hočemo. Včasih je treba sekundo ali dve trpeti.«

Govoril je z blagim glasom in med tem strokovnjaško pregledoval roko, ki je bila zlomljena v zapustju. Previdno ji je urejal zlomljene kosti ter ves čas s tihim in mirnim glasom ter z ljubeznjivim nasmehom govoril prestrašenemu dekletu. Zdelo se je, da se je mladenka pri vsej strašni bolečini le malo pomirila. Zdravnik jo je tolažil:

Sedel je k njej na posteljo in ji začel pregledovati zlomljeno roko.

»Kar pogum, gospodična. Primitte se zdaj s to zdravo ročico čez glavo za končnico postelje. Trdo stisnite zobe. Zda bo za trenutek močno bolelo. Zda bo prišlo najhujše. Ste pripravljeni?«

Mala plesalka je še huje prebledela. Vsa se je sključila in stiskala zobe v strašnih bolečinah. Dr. Newcome je hitro in spretno z nekaj odločnimi gibi nategnil zlomljeno roko in uredil kosti. Iz dekletovih ust je prišel en sam bolesten in krčevit vzklík.